

1.

Ο πάπας Ιννοκέντιος Γ΄ αμέσως μετά την εκλογή του (1198) ανακοίνωσε την πρόθεσή του να οργανώσει Σταυροφορία για την απελευθέρωση των Αγίων Τόπων από τους μουσουλμάνους. Η χριστιανική Ευρώπη όμως αντιμετώπιζε πολλές εσωτερικές δυσκολίες και η πραγματοποίηση του σχεδίου αυτού καθυστέρησε. Τελικά, το 1201 η Σταυροφορία άρχισε να οργανώνεται. Σημαντικοί φεουδάρχες της βόρειας Γαλλίας, όπως ο κόμης Βαλδουίνος, [...] ο ιστορικός Γοδεφρείδος αποφάσισαν να κινηθούν εναντίον των απίστων. Με αυτούς ενώθηκε και ο μαρκήσιος Βονιφάτιος ο Μομφερατικός [...]. Από τις ναυτικές δυνάμεις της εποχής μόνο η Βενετία ενδιαφέρθηκε να συμμετάσχει. Το 1201 συμφωνήθηκε πως οι Βενετοί θα διέθεταν τα πλοία για να μεταφερθούν 33,500 στρατιώτες με τα άλογα και τον οπλισμό τους και πως θα πληρώνονταν γι' αυτό 85,000 αργυρά μάρκα. Επίσης θα πρόσφεραν πενήντα πολεμικά πλοία συνοδείας και θα είχαν έτσι δικαίωμα να πάρουν τα μισά εδάφη, που θα κατακτούσαν οι σταυροφόροι. Η συγκέντρωση του στρατού θα γινόταν στη Βενετία τον Ιούνιο του 1202. Από εκεί, «οι στρατιώτες του Χριστού» θα κτυπούσαν πρώτα την Αίγυπτο και μετά θα προχωρούσαν στους Αγίους Τόπους.

Ιστορία του Ελληνικού Έθνους, τ.Θ΄, Εκδοτική Αθηνών, σ. 36-37

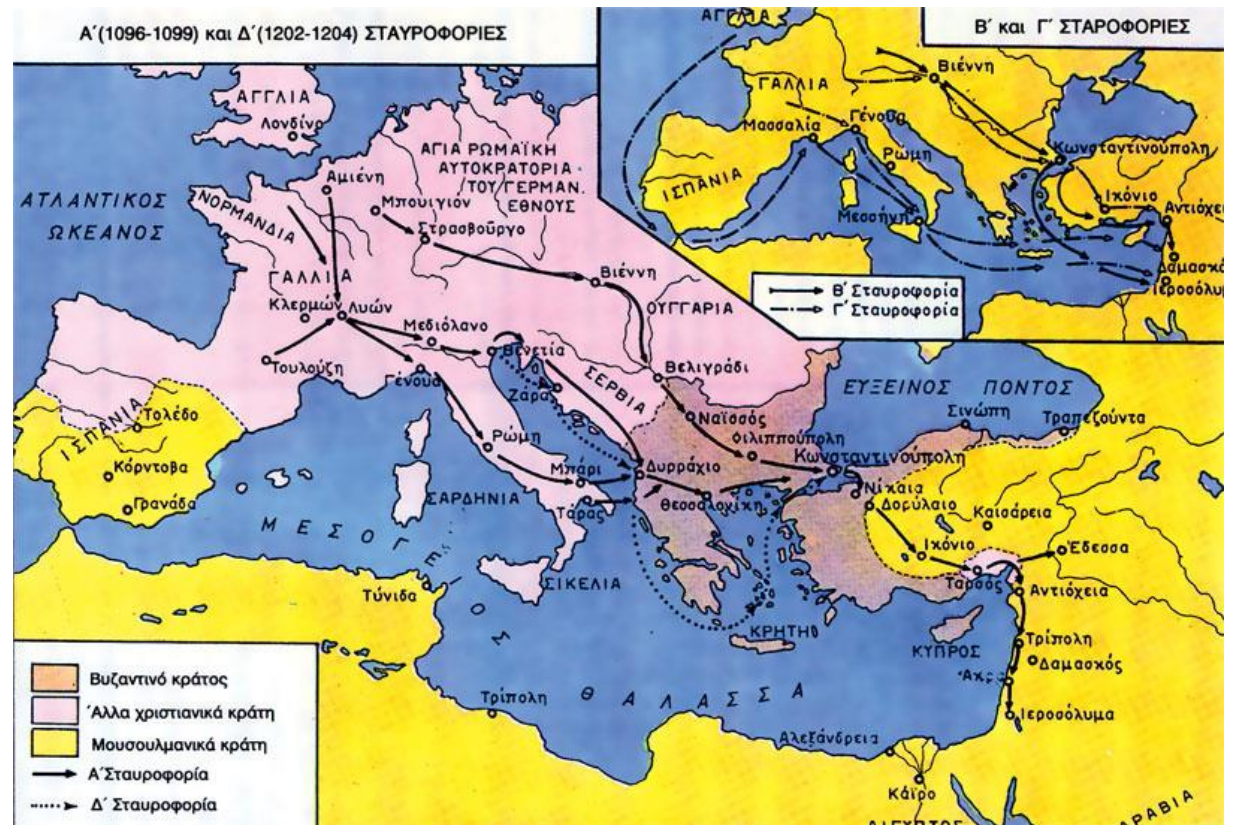
2.

Τα σχέδια άλλαξαν όταν εμφανίστηκε στο προσκήνιο ο Αλέξιος Άγγελος, γιος του βυζαντινού αυτοκράτορα Ισαάκιου Β΄. Ο Ισαάκιος είχε εκθρονισθεί το 1195 από τον αδελφό του Αλέξιο Γ΄ [...]. Ο νεαρός Αλέξιος [...] ήλθε στη δυτική Ευρώπη ζητώντας βοήθεια για να ανακτήσει τον θρόνο του πατέρα του. Στην αρχή αποτάθηκε στον πάπα αλλά χωρίς αποτέλεσμα· κατόπιν στον γαμπρό του Φίλιππο, ο οποίος τον έφερε σε επαφή με τους σταυροφόρους. [...] Μετά από μακρές διαπραγματεύσεις [...] είχε αποφασισθεί ότι η Σταυροφορία θα κατευθυνόταν πρώτα προς την Κωνσταντινούπολη.

Οι προτάσεις του Αλέξιου ήταν πραγματικά δελεαστικές. Στους σταυροφόρους υποσχέθηκε τεράστια χρηματικά ποσά· επίσης ανέλαβε την υποχρέωση να τους προσφέρει στρατιωτική βοήθεια για τη συνέχιση των επιχειρήσεών τους εναντίον των μουσουλμάνων. Στον πάπα άφησε να εννοηθεί ότι θα επανεξέταζε το θέμα της ενώσεως των Εκκλησιών. Στους Βενετούς δεν είχε ανάγκη να δώσει ιδιαίτερες υποσχέσεις· ήταν φανερό ότι, αν πετύχαινε η επιχείρηση, η βενετική επιρροή στο Βυζάντιο, ιδιαίτερα ως προς το εμπόριο με την Ανατολή, θα αυξανόταν και θα γινόταν σχεδόν μονοπωλιακή. Έτσι η Σταυροφορία παρεξέκλινε από τον σκοπό της·

Ιστορία του Ελληνικού Έθνους, τ.Θ΄, Εκδοτική Αθηνών, σ. 37

Διδάσκουσα: Μαριλένα Πόρακου

3. Άλωση Κωνσταντινούπολης 1204 από τους Σταυροφόρους

Μαρτυρίες Σταυροφόρων	Μαρτυρίες Βυζαντινών
<p>«...χρυσάφι, ασήμι, πολύτιμοι λίθοι και πανάκριβα σεργίτσια, υφάσματα από μετάξι και σατέν, γούνινα παλτά φτιαγμένα από δέρμα σκίουρου και ερμύνα...ποτέ δεν είχε βρεθεί τόση λεία σε πόλη κατακτημένη από την δημιουργία του κόσμου. [Οι σταυροφόροι] κατέλαβαν οικήματα της αρεσκείας τους και όλοι ευχαριστούσαν τον Θεό για τη νίκη που τους χάρισε, ώστε εκείνοι που ήταν φτωχοί ζούσαν πλέον στα πλούτη και την πολυτέλεια...»</p> <p>Ιππότης Γοδεφρείδος Βιλλεαρδουίνος (1150 – 1213), Χρονικό της κατάκτησης της Κωνσταντινούπολης</p> <p>Ο Γερμανός κληρικός, Γκούντερ του Παρισίου περιγράφει με γλαφυρό τρόπο τις πράξεις του ανωτέρου του, Αβά Μαρτίνου, ο οποίος εισέβαλε στη μονή του Χριστού Παντοκράτορα, πιστεύοντας στις διαδόσεις περί μυθικών θησαυρών στα υπόγεια του μοναστηριού. Εξανάγκασε έναν ηλικιωμένο μοναχό να τον οδηγήσει στο μέρος όπου φυλάσσονταν θησαυροί και ιερά κειμήλια. Ο ανήμπορος γέρος τον πήγε σε ένα σιδερένιο κιβώτιο, γεμάτο με υπέροχα κομψοτεχνήματα. Ο Λατίνος αβάς γέμισε τον χιτώνα του και με τα δύο χέρια με όσα λάφυρα μπορούσε να κουβαλήσει και άρχισε να τρέχει προς το λιμάνι. Το θέαμα που πρόσφερε ο κληρικός αυτός ήταν πραγματικά διασκεδαστικό για όσους ιππότες τον συνάντησαν. Κάποιοι τον ρώτησαν με περιπαιχτικό τόνο αν κουβαλούσε θησαυρούς, μιας και ο χιτώνας του έδειχνε βαρυφορτωμένος. Η απάντησή του ήταν εξίσου γελοία με την εμφάνισή του εκείνη τη στιγμή: «Πήγαμε καλά τέκνα μου, δόξα τω Θεώ!». Ο χαρακτηρισμός που επιφυλάσσει ο Γκούντερ του Παρισίου για τους σταυροφόρους είναι «ευσεβείς ληστές».</p>	<p>«[Οι σταυροφόροι] δεν σεβάστηκαν τις εκκλησίες και τα ιερά κειμήλια, που φυλάσσονταν μέσα σε αυτές. Ακόμα και ο άρτος και ο οίνος, τα κύρια συστατικά της Θείας Κοινωνίας διασκορπίστηκαν στο έδαφος. Αν και η Πλευρά του Κυρίου δεν διαπεράστηκε από λόγχη αυτή την φορά, το αίμα Του χύθηκε στην γη. [...] Πήρατε το Σταυρό και ορκιστήκατε πάνω σ' αυτόν και στα ιερά ευαγγέλια, ότι θα περνούσατε από την επικράτεια των χριστιανών χωρίς να χύσετε αίμα και χωρίς να στραφείτε προς τα δεξιά ή προς τα αριστερά. Μας είπατε ότι είχατε πάρει τα όπλα μόνο εναντίον των Σαρακηνών και θα πνίγατε μόνο εκείνους στο αίμα τους. Υποσχεθήκατε να παραμείνετε αγνοί ενόσω φέρατε το Σταυρό, όπως άρμοζε σε στρατιώτες που υπηρετούν τη σημαία του Χριστού. Αντί να υπερασπιστείτε τον τάφο Του, βιαιοπραγήσατε σε βάρος των πιστών που είναι μέλη του. [...] Ούτε οι νεκροί γλίτωσαν από την δίψα των σταυροφόρων για πλούτη. [...] άνοιξαν ακόμα και τους τάφους των βυζαντινών αυτοκρατόρων που βρίσκονταν στην εκκλησία των Αγίων Αποστόλων, ελπίζοντας να ανακαλύψουν χρυσό, κοσμήματα και πολύτιμους λίθους.»</p> <p>Νικήτας Χωνιάτης (περ. 1155 - περ. 1216), Χρονική Διήγησις</p> <p>«Πολεμοχαρείς ξιφομάχοι, αποπνέοντας φόνο, σιδερόφρακτοι λοχιοφόροι και σπαθοφόροι, τοξότες και ιππείς, [...] λεηλατούσαν τα ιερά μέρη, ποδοπατούσαν και κατέστρεφαν ιερά αντικείμενα, ρίχνοντας στο δάπεδο τις ιερές εικόνες του Χριστού και της Θεοτόκου και όλων των αγίων που υμνούν τον Κύριο στην αιωνιότητα. [...] Θρήνος, οίμωγές και κραυγές θλίψης και πόνου αντηχούσαν παντού. Απρέπεια και προσβολές διεπράχθησαν. Έσφαξαν παιδιά, σκότωσαν συνετές δέσποινες, βασάνισαν μοναχούς, χτυπώντας τους με τις γροθιές τους στο πρόσωπο και κλωτσώντας τους στο στομάχι, ενώ τους μαστίγωναν χωρίς έλεος. [...] πολλοί σύρθηκαν σαν πρόβατα και αποκεφαλίστηκαν, και πάνω στους αγίους τάφους, οι πανάθλιοι και αχρείοι σκότωναν τους αθώους, [...] χώριζαν τα παιδιά από τις μητέρες τους και τις μητέρες από τα παιδιά τους, χωρίς να έχουν φόβο για την οργή του Θεού ή την εκδίκηση των ανθρώπων.»</p> <p>Νικόλαος Μεσαρίτης (1163 ή 1164 - μετά το 1224)</p>

4. Την ημέρα που έπεσε η Κωνσταντινούπολη, άρχισε κιόλας να γεννιέται το πνεύμα της αντιστάσεως και το όραμα της ανακαταλήψεώς της. [...] Η διάλυση της αυτοκρατορίας των αρχών του 13^{ου} αι., που οδήγησε στην κατάλυσή της, αντικαταστάθηκε από τον δυναμισμό και την αυτοπεποίθηση, που θα οδηγήσουν στη δημιουργία νέων κρατών και στην ανακατάληψη της Κωνσταντινουπόλεως το 1261.

Ιστορία του Ελληνικού Έθνους, τ.Θ', Εκδοτική Αθηνών, σ. 41

5. Όσον αφορά τους Βυζαντινούς, βασικό επακόλουθο της δυτικής αλαζονικής στάσης είναι η συσπείρωση των βυζαντινών πληθυσμών γύρω από τον κλήρο και την εκκλησία. Νομίζω ότι μόνο από τότε [και όχι πρωτίτερα] αρχίζει η ταύτιση της εθνικής συνείδησης των Βυζαντινών [και των μετέπειτα Ελλήνων ως διαδόχων του Βυζαντίου] με την ορθοδοξία. Ίσως από τότε και απέναντι [ενάντια θα έλεγα] στους ομόδοξους Λατίνους αρχίζει η αργόρυθμη επεξεργασία της ταυτότητας των Νεοελλήνων, ταυτότητας που έχει ρίζα στην ταπείνωση και την ήττα από ομόδοξους, παρά το ένδοξο παρελθόν.